હર કીસમકી ઉર્દૂ કિતાબેં, કુરાન શરીફ
અગર સીપારેકી હજારે યહાં મીલતે હૈં.

કીસ્સા

સીપાહ ઝાદા

ઉર્ફે

છેટકે કા બેલ.

પબ્લીશર

મીયાં બદરૂદીન હુસેનુદીન નીઝામી

બુકસેલર એન્ડ પબ્લીશર.

૧૭૪૦, પાચપટી—અમદાવાદ.

૧લી બાર તા. ૧-૫-૨૮ જીલ્દ ૨૫૦૦

મનહર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં મોતીલાલ ગણપતરામે
છાપ્યું. પાનકોર નાકા—અમદાવાદ.

કીમત દો આને.

કિસ્સા સિપાહ ઝાદા

ઇલાહી દે મુઝે તોફીક તકરીર
કરૂં તાજાસા કીસ્સા એક તહરીર,
નયા કિસ્સા હુએ ઓરતાજા કહાની,
રહે મુઝસે ઇલાહી યે નીશાની,
પઢે જો ઇસ કો હોવે ખુરરમો શાદ,
કરે નેકીસે મુઝકો બેશતર યાદ,
કહાનીકો મેરે શોહરત અતા કર,
નદેખે એેબસે કોઇભી ઇરાપર,
અગર દેખે સખુન વરનુકસ ઓરએબ,
તો વો ઇસલાહદેઇસકો બીલારેબ,
મૈં યે કેહતા નહીં બે એેબ હયે યે
સરાસર ભર રહા હયે એેબસે યે
કદીમી હયે વતન મેરા કરતપુર
શરાબે ઇસ્કસે રેહતા હું મખમૂર
ફિરાતા હયે મુઝેગરદું જહાંમેં
હરએક શેહરો દયારો હર મકાંપે
નજર પડતા હુએ જીમ ગુલજારમેં ગુલ
વહીં હોતા હું સૈદ મિસલે બુલબુલ
સદા ગરદીશમેં જાં રહેતા હયે ગરદુન
હમેશા મૈભી હું માનિંદ મજનુન
કભી જાતા હું દેહલી ગાહ લાહોર
કભી કાસી આજુધ્યાહ બીજનોર
ખુશ આતા હયે મુઝેજિકરે મોહબત
નહીં રેહતા બજુજફિકરેમોહબત
અગરચે હું બોહોત દિવાનચે ઇશક

વલેકીન યે નહીં અફસાનયે ઇશ્ક
યે કીસ્સાઓર ભી હયે કુછ અજાયેબ
નિહાયત હયે અજાયેબ ઓર ગરાયબ
મોહબતકાભી સો ઇસમે હય મજકુર
વલે રાહે મોહબતસે હયે કુછ દુર
યેહીતાજીમ હયે કરનેકે લાએક
યકીન હરએક હોવે ઇસકાશા યક
ભીકારીદાસ બીજનુરીસેજીસ દબ
સુનાસો હમે બયાં કરતા હું ગયે અબ
જો ચાલાકી હયે મુઝમેં ઓકલમલિખ
જો કુછ તુને સુનાહય બેશો કમલિખ
ન હોશેશંકા ગર મજમુન આલી
વ લેકીન હો ફસ [illegible] માલી
ઇબારત સાફ [illegible] કો ઇસતોર
કે આવે ફહમ [illegible] ફેલહોર
નહીં હુવો તુલસે હ[illegible] [illegible] શૌક
ઇબારત મુખતે સરસે દિલકોહયજોક
કીસી બસ્તીમેં રેહતા એકજવાંથા
હસીનો હુશીયારો કારદાં થા
હમેશા અપને ઘર રહતા થા ખુશનુદ
કે સબ કુછ પાસ થા ખાનેકા મવજુદ
કહીં જાનેકા થા ઉસકો ના કુછ કામ
હમેશા અપને ઘર રહતા બઆરામ
ઝનો ફરજંદસે રખતા થા ઉલફત
ન લાતા થા કભી કુછ દીલમેં કુલફત
હુઇ જબ એક મુદત યું હી આખીર
રહી આસુદગી ઇસ પર નવો કીર
જો વો બેઠા રહા ઇસતરહ પર ઘર,
ઠિકાને લગ ગયા સબ પાસકાજર,

બોહોતજબતંગ દસ્તીને સતાયા,
તો આખીર ચેજવાં કેદિલમેં આયા,
કે ચલકર નૌકરી કીજે કહીં અબ,
ભલાહએ બઇઠના ઘરમેં નહીં અબ,
હુવા આખીર કહીં કો વો રવાના
ગયા લે ઘરસે ઇસકે આબોદાના
ગરજ પોહંચા કિસી દરબારમે વો,
હુવા નૌકર કિસી સરકારમેં વો,
વલેકીન ઇસ તરાહકી થી વો સરકાર,
કે બિલકુલ થે મુલાઝીમ ઉસસે બેજાર,
કિસી નૌકર કો ઉસ સરકારસે ગાહ,
ખુશી કે સાથ મિલતી થી ન તનખા.
મિયાંકો નાહિ હોહિકા આ ા જાર,
થેઇસ આજારમેં હાયન િ ાર,
ન થે કુછ નાદે હીંદીમેં ં મશહુર,
બહુત થે તંગદસ્તીસે ભી મજબુર,
જવાને વહાંગરજ લાચાર બા રે,
બોહોત સખ્તીસે અપને દીન ગુજારે,
હુએ જબ નૌકરી કરતે કઇ માહ,
લગાતબમાંગને વો અપની તનખા
હુવા યે હુકમ મતઘબરા સિપાહી
પડી હયે કયા તેરે ઉપર તબાહી
નહીં તહવીલે મેં કુછ આજકલ જર
કહાં સે ખુશ કરેં હમ તુજકો દે કર
શીતાબ અબ હોગઇતહસીલ જારી
દિલાવેંગે તેરી તનખાહ સારી
ન ઘબરા ઓર તકાજા ભી નકર તુ
કે બીન માંગે તલબ હમદેંગેતુઝકો
સિપાહીને કહાફિર ઠોક કર ખમ

કે અબ કરતે નહીં યાં નોકરી હમ
નહીં યે નોકરી મુજકો ગવા રા
કે હરગીજયહાં નહીં અપના ગુઝારા
મુલાજીમજોતલબ અપની ન પાવે
કહો કિસ જાસે વો ખાનેકો લાવે
કીસીઅબ ઓર હીબસ્તીમેં જાકર
ખુદાકે ફજલ સે હુંગા મએ નૌકર
બસઅબઅબ હેકોરૂખસતકીજીએ આપ
મેરી તનખાહમુઝકોદિજીએ આપ
તુમ્હારી નોકરી અબ હમને છોડી
દીલાદો તુમહમારી કૌડી કૌડી
અગરમેંસબ તલબ અપનીન પાવું
તમાશા ખુબસા તુમકો દિખાવું
સિપાહીને મચાઇ જબ કે યે ધુમ
હુવા સરદારકો ઉસદમ યે માલુમ
કે યે અપની તલબજબતક ના લેગા
હમે તબ તક ન હરગિજ ચૈન દેગા
હિસાબ ઇસકી તલબકા કર દીં દીજે
કિસી ઢબ સે મુરાખીસઇસકુ કીજે
વલેકીન કયા કરેં તદબીરકોઅબહમ
કે કુછ અપનેનહીં હયે પાસ પસ હમ
સીપાહી સે કહા ફિરએ સીપાહી
કહીં તુઝસા ન હોગા કોઇ વાહી
અભીસે યાં તેરા ઘબરા ગયાજી
ગુજારા યાં ન તુને એક બરસભી
તુ નાહક નોકરી અબ છોડતા હયે
મુરવતસે તુંકિયું મુંહમોડતાહએ
હમારા જાનતા હયે હાલ માબુદ
કે એક કૌડી નહીં હયે પાસ મૌજુદ

ગયા હુવે ગર તેરે દિલ પર યેહી મેલ
તો અચ્છા હમ તુમ્હેં દેતેહયે એક બેલ
તુજેહ જર નકદ દેવેં હમ કહાં સે
ફક્ત એક બેલ લે જા તુ યહાંસે
સિપાહી નોકરીસે તંગ થાહી,
ચલા એક બેલ હી લેકર સિપાહી
બહોત વો બેલ ફરબા ઓર કલાંથા
કવીથા બેશ કીમત ઓર જવાંથા
ગરઝ ઉસ બેલ પર ચઢકર વતનકો
ચલા વહાંસે વો સમઝા અપને મનકો
કે ગો તુને બોહોત યહાં દુખ ઉઠાયા
વલે યે બેલ અછા હાંથ આયા
અગર બેચેં કહીં ઇસ બેલકો હમ
રૂપે ઇસકે મિલેં કબ સાઠ સે કમ
યેખ્યાલાથા યો કેહતા અપને મન મેં
મિલે દો ઠગઇસે ઇતનેમેં બનમેં
સિપાહી કો ઠગોંને દેખકર બેલ
કિયા અપને દિલોંમેં બસ યેહી મેલ
કે ગર અપને લગેયે બેલ ફિરહાત
તો કયા હીખુબ હુયેવલ્લાહ યેબાત
પર ઇસકે પાસ હએ દોયારહુનિયાર
હુયે ઇસસે હાથ આના બેલ દુશ્વાર
અગર કુછ ઓરહી તદબીર કી જે
કિસી ઢબસે ઇસીકાબેલ લીજે
યેહ કેહકર દોનુ બોલે ઉસ જવાંસે
કે તુમ ઇસ બેલ કો લાએકહાંસે
અગર બેચો તો ઇસકો મોલ લે હમ
જો ઠયેરે ઇસકીકીમત તુમકો દેં હમ
કહાઅબ બેચતાહું લિજીએ આપ

પસંદ ઇસબેલકો અબકીજીએ આપ
જો મયેંયેબેલ અપના તુમકો દુંગા
રૂપે ઇસ બેલકે મએં સાઠ લુંગા
કહા ઇસકા નઠયેરે મોલઇસ તૌર
વો ઠયેર જો કે અબ કેહદે કોઇ ઓર
ચલો આગેકોઇ મિલ જાયગા અબ
વો ઠયરેગા જો ઠેરાવેગા વો અબ
સિપાહીને કહા અચ્છા કહો તુમ
જો કુછ કહે દેવેકિમત સોહી દો તુમ
રહા હયે શેહેરસી અબ યહાંસે નજદીક
બસ ઇસકા મોલ વહાં હો જાયગા ઠીક
વોહોનોં ઠગ હકી કી થે બીજાહર
ઉસી બનમેં થા ઇનકા પાસહી ઘર
અમીરા ઓર સુનીરાઉનકોથા નામ
હમેશા રહ ઝનીસે ઇનકોથા કામ
ઠગાઇકે લિયે ફિરતે સદા આપ
હિફાજતકેલિગે રેહતાથા ઘર બાપ
ઉસે મકર સે રસ્તા ભુલાકર
સિપાહી કો ગરજ વો લેગયે ઘર
ઠગાકે ઘર જો આ પોંહુચા સિપાહી
તબ ઇસકે ફેહમમેં યે બાતઆઇ
કે યે ઠગ હયેં ઓર ઇનકા ઘર યેહી હયે
સો જાનો માલકા ઇસજા ખતર હયે
ખુદાજાનેબચે અબકિરાતરાકે જાન
કેબે દબ આફંસે હયેં અબ યહાં આન
ઠગોંકે ઘર ગરજ પોંહચા જવાં જબ
બોહોત ખુશ હોકે બુઢેને કહા તબ.
કે અયેબેટોયે કયા અચ્છા જવાં હયે
જો આયા બેલપર ચઢકર યહાં હુએ

કહા બેટોંને અપને બાપસે યું
કે જાના આપને આયાયે હૈયે કયું
અબ ઉસકે બેલકો હમમોલ લેંગે
જો કુછ કેહ દોગે તુમ સો ઇસકો દેંગે
નજર ઇસકે તરફ અબકીજીયે આપ
ઓર ઇસકો મોલભી કહે દીજીએ આપ
હમેં મંજુર હયે કહેના તુમહારા
કરો અબ ફૈસલા યે તુમ હમારા
વો બોલા મયેને અબયે બેલ દેખા
સો હયે યે બેલ ઇસકા છેટકે કા
સુના યે મોલ જબ ઉસકી જબાંસે
ચલાયે બેલ છોડ અપના વહાંસે
કહા જાતે હયેં ઘરકો અપને ઇસદમ
જો કુછ દોગે કહા લેંગે વોહીહમ
યે કેહકર ઉન ઠગોંસે વો સિપાહી
હુવા ઘરકી તરફકો વહાંસે રાહી
કહી ઘરજાકે ઉસને અપની યે બાત
કે આઇથી મેરે એક નૌકરી હાત
ન દેખા જો મગર અપના ગુજારા
કિયા ઉસ નૌકરીસે મયે કિનારા
લગાથા નૌકરીમે બેલ એક હાત
સોએકરસ્તેમેં મિલ કરદોનો બદજાત
ખરીદા થાઉન્હોંને ગાઓ મુઝસે
ગરઝ ખેલાઅજબ એક દાવ મુઝસે
દિયે મુઝકો નહીં કુછ બેલકે દામ
કિયા અચ્છા નહીં દોનોને યે કામ
ફિરએક દિન પાસ ઉસ કે જાઉગા મંયે
કિસી ઢબસે કુછ ઉનસે લાઉગા મંએ
જવાંને તીન દીનકે બાદ નાચાર

કિયા અપના જનાના ભેસ એક બાર
બના ઇસ તરહકા નાઝની બસ
કે જો દેખેસો આશક હો વહીં બસ
કહાર ઉસને બુલાએ ખુબ હુશયાર
મંગાયા એક ડોલા ભી તરાહ દાર
સવાર ઓર હોકે ડોલીમેં સીપાહી
હુવા ઘરસે ઠગોકે તર્ફ રાહી
ઠગોંકા રેહગયા ઘર જબ
કહારોંસે સિપાહીને કહા તબ
કે ઇસ ડોલીકો યહાંરખ કરકે અબ તુમ
ચલે જાઓ યહાંસે ઘરકો પે હમ
અગરચે સબ તરાહકા ખોફ હએ યહાં
મગરઅલ્લાહ મેરા હએ નિગેહબાન
કહારોંને મહફ્ઝ રખ કે ઇસતોર
લિયા રસ્તા વહાંસે ઘરકા [illegible]
ઘડીએક વહાં હુઇ જબ ઉસકો આખીર
વો દોનો ઠગ ઉસે આએ નજર ફીર
નજર આયા ઠગોંકો જબ વો ડોલા
વહીં ડોલીકા પડદા જા કે ખોલા
નજર ઓરત પડી ડોલેમેં જીસ દમ
હુએ દોનુ નિહાયત શાદો ખુરરમ
કહા અય નેક બખત આયી કહાંસે
બયાં કરતું યહાં આયી જહાંસે
તુ સચસચ હમસે કહેદે હાલ અપના
છુપામતહમસે કુછ અહવાલ અપના
કહાકિસને કહું કયા અપના અહવાલ
અજબ હયે તુરફતરહી મેરા અહવાલ
મેરે માંબાપ કયેસે મેરા શૌહર
કસકર રૂખસત ઓર ઇસબનમેં લાકર

નિકાલા મેરા જેવર આહ સારા
ફિયાફીર સાથસે મેરે કિનારા
વોશૌહરટલગયા જબ સાથસે આહ
કહારોને ભી અપને ઘરકી લીરાહ
હુઈથી કુછ ખતા મુઝસે નજિનહાર
નજાનું કયુ હુવા વો મુઝસે બેજાર
મુઝે વો છોડકર યું બે ઠિકાને
ગયા યહાસે કહાં અલ્લાહ જાને
ન નિકલીથી કભી મયેં ઘરસુ બાહીર
કરૂં અહવાલ અપના કિસસે જાહીર
પડી હું બનમે લા વારસ અકેલી
અબ ઈસ બંદિકા હયે અલ્લાહબેલી
ખુદા જાને પડું મયેં કિસકે પાલે
પડે જીનેકે ભી અબ મુઝકો લાલે
કોઈ હોગા નામર્દ અંદેશ અયેસા
મિલાયા મેરે શૌહર મુઝકો જ્યેસા
કહા હમ ઢુડને જાતે હુએ ઉસકો
અભી યહાં ઢુંઢકર લાતેહંએ ઉસકો
તમાસે ઝેવરો ઝરકી બસદ ગોર
લગેવો ઢુડને હરતરફ ફિર કૌર
હુવે હર તરફ વો જંગલમેં જોયા
નઝર આયા ન કોઈ ઇન્સા
ન પાયા જબ કહીં બનમેં કિસુકો
તો આધેરા ઠગોને ફિર ઇસીકો
કહા હમ સારા જંગલ દેખે આયે
કહીં તેરે મિયાં હમને ન પાયે
બડા દર્દ થા ખાવિંદ તેરા
કે જીસને ઈસતરહા મું તુઝસે મોડા
તવકકા ઉસકે મિલને કીના કરતુ

નીગાહે લુત્ફસે અગરહોય ઇશ્વર તુ
બાદલ હમ તેરી દિલદારી કરેંગે
નિહાયત જીસે ગમખારી કરેંગે
કિયા હુએ તેરે શોહરને બુરા કામ
ફિરઉસકે બખ્ત કાહરગીજનહે નામ
હુવા બેજાર તેરે ખુદ વો ફુસે
તુઝે કયા કામ ઉસકી જુલત જુસે
ગરઝ હમ પુછતે હુએ તુઝસે ફિરભી
કેગર તુઝકો રખે કોઇ રહેગી
અદાસેવો દિખાકર આંખ એકબાર
કહા મયે અબતો હું હરજાપે લાચાર
ભલાજીઆર અબ મએ કયા કરૂંગી
મુઝે જો કોઇ રખ લેગા રહુંગી
ગર નયેહ બંદીભી ઇસજા
તોબા વેગીભલા અબ યહાસે કીસજા
ઘર અપને મુજકો જો કોઇ રખેગા
બડા એહસાનવો મુજપર કરેગા
જો દેખે ઉસકી આખીસુરત આલુદ
વહીં આશક હુએવો દોનુ મરદુદ
કહા એકને કે તુ મેરી રેહાકર
વો બોલા દુસરા તુ રેહ મેરે ઘર
ઝીયાદાજીસે ખુશરખખુંગા તુજકો
કે છબ ચેતેરી ભાઇ હએગીમુજકો
કહા ફિર દુસરેને મએં ઝીયાદા
તેરી ખીદમતકા રખતા હું ઇરાદા
દિલોજાંસે તેરી ખીદમત કરૂંગા
તેરી મરજી કે મએં તાબે રહુંગા
લગી હોને જોયું દોનોમેં તકરાર
તો દોનોંસે યે બોલી ફિરવો હુશયાર

કે કોઈ ઓરકી હુએ ઘર તુમ્હારા
કહા હાં કિબ્લેગાહ હુએંગે હમારા
કહા કુછ મતકરો તકરાર યહાં તુમ
યહાંસે લેચલો મુજકો વહાં તુમ
કહેંગે વો બુઝુર્ગ અબ જીસતરાસે
પજિરા કિજીયો તુમ ઉસ તરાહસે
ગરજ ડોલીકો વો દોનો ઉઠાકર
પહરકે ઉસકો લેગએ ઘર
સિપાહીને વહીંપર આંખ દિખલા
કીયા બુઢેકો આશક અપને રૂખકા
કહા બેટોને ફિરઅય બાપસે હાલ
કેઇસઓરતકા હુયએક તુર્ફા અહવાલ
ગયા ખાવીંદ ઇસકા છોડ ઇસકો
ભલાઅબયે બિચારી જાયેકિસજા
રહા યે ચાહતી હમે ઘર હમારે
ઇસે હમ પાસ લાયે હંયે તુમ્હારે
રહે યે પાસ મેરે યા કેઉસકે
રહે યે અબ કહો તુમ પાસ જીસકે
હુવાથા દેખ બુઢા ઉસકો શયેદા
કહા બુઢેને બેટોસે કહું કયા
અગર તુમને કિયાઅબઆહયે કામ
તો રોટીકાભીહોગા મુજકો આરામ
રહેગી અગર ઘરમે તુમ્હારે
ન હરગિજ કામ આવેગી હમારે
ભલાબેટોકરોતુમકિઉંના વો કામ
કેરોટી કાભી હોગામુજકો આરામ
રહેગી ઘરમે મેરે પાસ વલ્લાહ
તો બેઠી ખુશ રહેગીહ સબ દિલ ખાહ
મુનાસિબહેંતુમ્હેબસઅબયેહી બાત

કેહર ખીજમત લગાવો તુમ ઉસે હાત
યે સુનકર બાપ બેટેકા ગયા હોથ
ગરજ વો હો રહાલાચાર ખામોશ
જવાં રહને લગા બુઢેકે જબ પાસ
રહીબેટોકેભીહરગીજનકુછ આસ
વો બુઢા પાસરખતાથા જવાં કો
હિદા કરતાથા ઈસપર અપની જાકો
ખિલાતાથા ઉસે ખાસ અજાયબ
નિહાયતહી અજાયબ ઔર ગરાયેબ
કભી ઘરમે ઉસસે જર દિખાતા
કભી ઝેવર કભી ગૌહર દિખાતા
મકાંમે જીસ કદર હોતીથી અજનાસ
દિખાયાસબઉસંરખ રાત દિનપાસ
કભી કેહતાથા તુ ઘરકી હયેમાલીક
તમામ ઇસ ઝેવરકી હયે માલિક
નસીબ અછે થે તેરેઔ મેરીજાં
જો બેટે મેરે લેઆયે તુઝે યહા
બોહોત હોતી તુઝે હરતર્ફ ખારી
ઈકેલી બનમેં ફિરતી મારી મારી
અગર હોતી વહાં પર ઔરભી દેર
તો ખાજાતા તુઝે આકરકોઇ શેર
જો બર તકદીર મરજાતી મેરીજાન
કહાં પાતી તુ કોઈ મુઝસા ઈનસાંન
ભલાં તુભીતોઅપને દિલમેં કર ગૌર
કેકરતાંહું મએં તુઝપરપ્યાર કિસતૌર
દિખાઉ કયા તુઝ કો ચીજ ઘરકી
નહી તેહાદ યહાં કુછસીમો જરકી
ખુદાકાશુકરકરઅબતુદિન ઔર રાત
કે અએસા મુફત આયા હેરતે હાત

જો કુચ દીલ ચાહેસોખાનેકો તું ખા
સદા દોલ કરબજા ઓર રાગ તું ગા
અગર દીલ ચાહેરખ પોશીશ જરીકી
લગેહી લગને તુરત પરીકી
તુ પેહેનાચાહીહયેજએ- સીઅંગીયા
બનાલે બેતકલ્લુક વયેસી અંગીયા
નથાઓર ચુડીભીજયેસી હોવે દરકાર
સોહોસકતી હૈવયેસી હમમે તઇયાર
બુલાકઅછી તું રખયે નાકમેં જાન
ન ખાલી ઝુમકોંસે અપને રખ કાન
કરાદુંગા મએંવો તુજે ઝેવર તઇયાર
કે જીસકી દુરતક જાવેગી ઝીનકાર
તું શરમાયા ન કરઅબઇસતરાહજાન
કે આખીર તુઝકોરેહનાહએ સદાયહાં
તુઝે હયે મુજસે મુજકુ કામ તુઝસે
છુપાયા કરન તુમુહઅપને મુઝસે
મેં સમઝા તુ બડે ઘરકી હયે બેટી
નહી અબતક કીસીકે પાસ લેટી
હુવા અય નાજની માલુમ મુજકો
કેહરએક બાતમે હએ શરમ તુઝકો
હયાસે ના મુંહકો ખોલતી હએ
હયાકે મારે તુ કમ બોલતી હયે
મગર કીઉં કર તસલ્લી હોવે મેરી
અભી એક આંખ દેખી હયેગી તેરી
યે નરમ આવાજસે ઉસને કહા યું
કે જલદી દસકહર કરતેહોતુમકીઉં
હુએહએંમુઝકોદીનયહાંતીનયા ચાર
અભીહું શરમકે હાતોંસે ના ચાર
હમઆગોશીકીમુજકોકીયા નહીં ઝીક

મુજેતો આપકીઇન બાતોંસે હયે શોક
ગરજ ઐસી જબાં બાતે બનાતા
કે બુઢકોયકીં ફીલફોર આતા
ચલે જાતેવો બેઠે જબ કહીં કો
વો હુતા જબ જવાને શરમગીં કો,
લગા બુઢા જવા પર ડાલને હાત
યહી ચાહાકે સોઉં ઉસકે મએં સાથ
સીપાહીને કહાશરમા કે લાચાર
કયેકિઆપહુએ દાના વ હુશયાર
નીકાજબતક નહીં હોતા મેરે સાથ
લગાનાહુએ મુનાસબ કબ તુમ્હેં હાથ
કહા મૌજુદ હયે ઘરમે સભી ચીજ
તુકરતીથી ઉનહી હૈઇસકી તજવીજ
તુખુદમુખત્યાર હય ઇસિઘરકી અયજાની
કર અપને હાતસે અબ ઇસકા સામાન
કહા જુમેકા દીન જો અબકે આવે
કોઇજા શેહેરસે કાજીકો લાવે
નીકા પઢ જાએ વો આકર જરા યાં
નહીં કુછ ચાહીએ હએ ઓર સામાં
મુઝે મનકુહા હોને દીજીએ આપ
જો કુછદીલ ચાહેસોહી કીજીએ આપ
યે સુનતેહી બહોત ખુશ હોગયા વોહ
ઓર એક બેટેકુ પાસ અપને બુલાવો
કહા જુમ્મે કે દીન તુ શેહેરકોજા
ઓર એકકાજીકુ અપને સાથ લેઆ
યે પાકર હુકમ વો અપને પીદરકા
હુવા જુમ્મે કેદીન રાહી શેહેરકા
ગયા વો ગાઉં જસદમ એકહી કોસ
જવાં બુઢસે બોલાકરકે અફસોસ

રહે હમ જીકરમે કાજી કે મસગુલ
બતાશે પાનકો કેહેના ગયે ભુલ
ન દેખેંગે જો ચેહેરા બીઝ કાજી
કભી હરગીઝ નહોંગે હમસે રાજી
બતાશે પાનભી કાજીજીઆકર
ચલે જાવેંગે યહાંસે તેશ ખાકર
કહા બુઢેને સચહયેયે મેરી જાન
બતાશે ચાહીએં ઓરપાનભી યહાં
યે બેટા દુસરા મૌજુદ હુએ ઘર
બતાશે પાનલે આવેગા જાકર
નીકલા મુંહસે બેટેને કુછ કહા ફીર
સુનતેહો ચલા વોહ સહરકી તરફ
ફકત બુઢાહી ઘરમે રેહગયા જબ
સીપાહીને કહા બુઢેસે વે તબ
પઢેગેં અબ નીકા કાજીજી આકર
સો મએ તઇઆરહો બેઠું ન્હાકર
જરા તુમ ઘરસેબાહેરજા કેબયેઠો
બુલાઉંગી તુમહેં ઘરમે નહાયો
કીયા બુઢેને જબ ઘરસે કનારા
જનાના ભેસ સબ ઉસને ઉતારા
વહીં મરદાના જોડા એક પેહના
લીયા ઘરમેસેજર ઓરનકદગહેના
મુસાલા હોકેખાતીર ખાહફીલ ફેર
ઓર આકે પાસ બુઢેકે છસીતૌર
કીયા ઝુકકર સલામ ઓરયેભી પુછા
મેરાથા બેલ કીયાયે છેટકેકા
ઓરદેખઉસકો ઈધરહયેરતમેં આયા
ઉધર ફીર ઉસને સોંટેકો ઉઠાયા
લગાએ પુષ્તોં સીરમેં ઇસકદર ઝટ

કે સુજીપીઠઓર સીરકુછગયા ફુટ
હુવા બેહોશ જબ ઉસકો પકડકર
ઓર એક મજબુત રસીમે જકડકર
કુવે કે બીચમેં લટકાકે ઉલટા
લીયાફીર વહાંસે અપને ઘરકા રસ્તા
ન દેખા કુછ ઝરા પીછા ઓર આગા
ગયા અયસા વહાંસે ઘરકો ભાગા
વહાં ઈતનેમે કાઝીજી ભી આયે
બતાસે પાનભી ઠગ દોનો લાએ
ઠગોંને ઘરમેં જબખુઢા ના દેખા
હુવા એક બાર દીલકો સોચપૈદા
લગે કેહને બહુતસા દૈખ હરસુ
ખુદા જાને ગએ દોનો કીધરકો
તલાશ ઉનકો કરેં હમકીસ જગાઅબ
ઘરઓ બાહિરતો કહેંગે જુસ્તજુસબ
કહાકાજીને તો ઉસકી ઉમરકયાથી
કહા ચૌદાકી યા પદરા બરસકી
કહા કાજીને તો અબહમનેજાના
કેમુસકીલહય ઉનંહોકા હાથ આના
તુમહારા બાપ અજબ અયસા સીયાના
વો સમઝા ગે કેકાજીજી હયેદાના
નીકા ઓરતકા કબ મુઝસે પઢેંગે
હવાલે મેરે બેટેં કે કરેંગે
સમઝકર અપનેદીલમે યેહી વલ્લાહ
કહી ઓરતકો લેકર ઊઠગએ વા
કહા માનો ન ઢુંઢો અબ કહી તુમ
કે પાવોગે નહી ઉસકો કહી તુમ
ચહુ મયેભી અપને ઘર કુ બસ અબ
નહીં કુછ દેખના હય પેશ પસ અબ

મગર ઇતની કરો તુમ મેહરબાની
કે એકટ લા પીલાદો મુજકુ પાની
કુવેપર જોગએ પાની વો ભરને
લગે અંદર નજર એકબાર કરને
નજર કરતેહી બસ ક્યાદેખતે હયે
કે બાવાજી લટકતે હંએ કુવેમયે
કુવેમેંસે શીતાબી ઉનકો નીકાલા
નીકાલા ઓર પલંગપર લાકેડાલા
વો કાઝી દેખકર યે રંગઓરઢૌલ
હુએ ઘરકુ રવાના પઢ કે લાહૌલ
તો બેટે મારે ગમકે હો ગએપોટ
જબ આઇતન પે ળુઢે કેનજર ચોટ
કભી બેટે બુદનકુ ઉસકે રોલે
કે બાવાજી કીસી ઢબ મુંસે બોલે
કભી હીલાંવઉસકેપાઉ ઓર સર
કભી માટી સુંધાવે ઉસકુ લાકર
જબ આયા હોશમે પુછાતબઅહવાલ
કહા ક્યા પુછતે હો તુમ મેરા હાલ
જીસે સમઝાથા તુમનેઆદ ઔરત
નથી ઝીનહાર વોહ વલ્લાહ ઔરત
અરે તુમને ન કુછ દેખા ન ભાલા
કે વો ઓરત નથી થા બેલવાલા
ઉસીને બેતરાહ મુઝકુ ઘસીટા
ઉસીને બેતરાહ સો ટોસે પીટા
સુનાયે માજરા બેટોને જીસદમ
લગે કેહનેબોહોતસાહોકે પુરગમ
કુવેમેંભી વોહી લટકા ગયા હયે
કમરમે બેતરાહ ઝટકા દીયા હયે
કેગર અબકે કહીં પાવેગે ઉસકુ

તો હમ કચ્ચાહી ખા જાવેગે ઉસકુ
નહી લગતા વો જબતક હાથ અફસોસ
હમારે જીકો હયે દીન રાત અફસોસ
કરે મૌ કહી હાથ લગજા યે
દેગા હમભી જરાભી ઉસકુ દીખલાયે
યે કેહકર ફીર લગે વો દેખને ઘર
ન પાયા કુછભી રખાથા જહાં ઝર
નજર પાયા કહી ઓર કુછ નઝેવર
ન પાયા તીરો તરકસ ઓર ન ખંજર
જો દેખા ઘરકુ ખાલી માલો જરસે
લગે સીર મારને દીવારો દરસે
બયાં સબ કરચુકા મેં હાલ યહાંકા
સુનો અબ મુસે સબ અહવાલ વ્હાંકા
જવાં હોતીન દીનઘર અપને રેહકર
કીસીસે હાલ અપના કુછ ન કેહકર
લીયે કપડે પેહન બોદે પુરાને
કે તા મુફલીસ ઉસે હર એક જાને
બનાવો ઇસ તરાહકા સીધા સાધા
કે પીછાને ઠગોકા ફીર ન દાદા
દવાંયેંભી બહોત વો લે ચલા સાથ
બગેર ઉસકે ન જાના ડાલના હાથ
ઠગો ઘરસીવા ઉસકો નથી તાક
ચલા સાથ બગેર ઉનકે ઘરકે સીમ્તબાક
વો ચલતે ચલતે પોહચા ઉસ કુંવપર
કે લટકાયાથા બુઢ્ઢા જીસકે અંદર
ન્હાકે ઓર વહા ચંદન લગાકે
લગા પુજા વો કરને મન લગાકે
હુવાથા જુંહી પુજામે વો મશગુલ
સે આ પોહચે વહીવો દોનોમજહુલ

ગએ ઉસકે દોનો બેટે રૂબરૂ વો
લગે કરને જવાંસે ગુફતગુ વો
મહારાજ આપ આયે હયેં કહાંસે
કહાં ફીર આપ જાવેંગે યહાંસે
બયાં હુમસે કરો કુછ અપના પેશા
કે કયા કરતે હો તુમ પેશા હમેસા
કહા ઉસને નિહાયત હોકે ગમગીન
કે હું મેં બરહમન મોહતાજ મિસ્કીન
ચલા આતા હું મૈં યહાં અપને ઘરસે
બોહોત આગાહ હું હર એક હુનરસે
મિલે હયે જો કોઇ બિમારો રંજુર
વહીં કરતાહું ઉસકા દર્દ દુખદુર
મરીજોંકી દવા કર જાનતા હું
મરીજોંકા મર્જ પેહચાનતા હુ
નજુમ ઓર શાસ્તરસે ભી હું આગા
મુઝે માલુમ હય સબ વેદકી રાહ
બહુતસે દેખતા હું મ સુંગુ ભી
ભલે ભી દેખતાહું ઓર જબું ભી
ગરજહર એક ફનમેં હું મ હુશીઆર
વલેકીન તગ દસ્તીસે હું લાચાર
ચલા હું અબ કહીં ખાને કમાને
લગા હય નાકમેં દમ અપને આને
કહા ગર આપ હેંહરફનમેં હુશીયાર
તો રહીયે આપ યહાં હો રોજ લાચાર
અભિ યહાંસે કહીં હરગિજ ન જાઓ
જો કુછ દિલ ચાહે સો ખાને કો ખાઓ
પડે હંય કિબ્લેગાહી અપને બીમાર
નિહાયત હો રહે હયે દુખસે લાચાર
તવાજો કરકે ઉનકા દેખીયે હાલ

કેકયા કુછ દર્દહૈ ઓર કયા હય અહવાલ
બસ અબ ચલિયે યહાંસે ઘર હમારે
બદીલ તાબે રહેંગે હમ તુમ્હારે
કહા અપની તો યેહી આર્ઝુ હય
મરીજોંકી નિહાયત જુસ્ત જુ હય
ઈસી બાઈસસે મં નિકલા હું ઘરસે
કે પૈદા કીજીએ કુછ જર હુનરસે
દિખાઉંગા તુમહેં અપના હુનર જબ
લગેગા હાત મેરે તુમસે કુછ તબ
યે કેહકર હોલિયા તબ ઉનકે વો સાથ
ઉન્હોંને ફિર પકડ ઉસ..કા લિયા હાથ
અગર હયે બાપ આજારી તુમહારા
શફા કા ઉસકે ઝીમા હયે હમારા
ગર્ઝ વો સાથ ઉસકુ લે ગયે ઘર
બડી ઇજતસે બીઠલાયા પલંગ પર
પડાથા એક તર્ફબાપ ઉનકા બીમાર
લગે વો બાપસે યે કરને ઈઝહાર
કે યે આકર જો બેઠે હયે પલંગપર
ઉનભી દેખ લીજે એક નઝરભર
ઉન્હેં લાઇ હયે યહાં કિસમત હમારી
યે સબ ખોદેંગે બીમારી તુમ્હારી
તિબાબતમેં બોહોત ઉસ્તાદ હયેં યે
નિહાયત એહલ ઇસ્તે એદાદ હંય યે
સિવા ઉસ્કે હુનરમે ઓરભી યાદ
ગરજ હરયક ફનકે હંય યે ઉસતાદ
સુનેંગે વસ્ફ ઉંનકી આપ કયા અબ
ઇલાજ અપના કરાવો ઉનસે બસ અબ
વો બુઢ્ઢા હો ગયા ખુશ સુનકે યે બાત
નહીં થી બંદગી ઉસ્કુ ઉઠા હાત

કહા ગર આપમેં એસા હુનર હય
તો સદકા મેરા તુમ પર સારા ઘર હય
બહુત અચ્છા કિયા આયે યહાં તુમ
દવા મેરી કરો અબ મેહરબાં તુમ
કુફએસેહત અગર દિખલાઓગે આપ
તો સબ કુછ મેરે ઘરસે પાઓગે આપ
કહા હરકી દયાસે હું મેં વો બેદ
કે કર દેતા હું દુર એક દુખકુનાબેદ
તુમ્હારી ભી દવા જો મૈં કરેગા
તો કુછ દુઃખ આપકા રેહનેન દુંગા
શિતાબ અબ ઇસ તરફ ફુલાઇએ હાથ
મુજેહ અપના જરા દિખલાઇયે હાથ
કરૂં તસખીસ દુખકી દેખકર નબજ
કેલરજા હયે તુમ્હેં યા તપ હયે યા કબજ
કહા કયા દેખતે હો હાથ મેરા
ન દેખો હાથ દેખો ગાત મેરા
મરઝ મુઝકુ નહીં કુછ તનકે અંદર
મરજ મેરા અયાં હય સબ બદનપર
દવા મેરે બદનકી આપ કીજે
ખબર મેરે બદનકી આપ લીજે
લગા ફિર દેખને વો ઉસકે તનકુ
કહા ફિર દેખકર સબ તન બદનકુ
કે દેખા મૈં બદન સારા તુમ્હારા
રહા હથ બે તરા હય સુજ સારા
ઓર આતા હે નજર સિરમેં ભી એકથા
કિસી દુશમનસે ખાયા આપને દાવ
હુઈ હોગી કિસીસે યા લડાઇ
લડાઇમેં કહીંએ ચોટ ખાઇ
કહો કિસ મુદઇને હાત ડાલા

કહો કિસસે પડાથા તુમકુ પાલા
કહા મુઝને બસ અબ હમને જાના
કે હો તુમહી નિહાયત મર્દ દાના
જરાસેહી ઇશારેમેં હમારા
કીયા માલુમ તુમને હાલ સારા
હમે બેશક સતાયા મુદદઇને
બીલાશક દુ'ખ દિખાયા મુદદઇને
મેં કેહ સકતા નહીં યે માજરા સબ
મગર કુછ એક સુનાતા હું તુમ્હેં અબ
કે લાયાથા જવાં એક બેલ ઇસજા
તો પુછા ઉસને મુઝસે મોલ ઉસકા
કહી મેં ઉસકી કીમત છ ટકે સબ
ગયા વો બેલ અપના છોડયાં તબ
જનાની બેસસે ફિર યહાં વો આયા
હમારે સાથ કયા કયા રૂપ લાયા
નકી હમને જરાભી દીલમેં કુછ ગોર
બસ આશક હો ગએ હમ ઊસકે ફિલફોર
લગા રેહને હમારે ઘરમેં આકર
લિયા સબ ભેદ ઘરકા દિલ લગાકર
દિખાઇથી જો ઉસને રોસી કુછઆન
કે જાન ઉસપર લગા ગએ કરને કુરબાન
કઈ દિન બાદ ફિર યે દાવ ખેલા
કે મુઝકુ દેખકર ઘરમેં ઇકેલા
યહાં તક ઉસને મારા કયા કહુંમેં
યેહી બેહતર હય ચુપકે હોરહુંમેં
સિવા ઉસકે વો લેકર સીમો જરમાલ
ગયા ભાગ અપને ઘર કુચહાંસે ફિલહાલ
ગરજ ઉસને બહુતસા મુઝકુ મારા
લિયા ઓર લુટભી સબ ઘર હમારા

કહા ઉસને ઓહોત બેજા કિયા હયે
જો તુમ કુઇસતરાકા દુ" દિયા હયે
મગર તુમનેભી યે બેજા કિયાથા
કે બેલ ઉસકા બતાયા છે ટકે કા
મેરે નજદીક હોનુંકી ખતા હયે
વલે જો કુછ કહો તુમસો બજા હયે
યે કેહકર ફિર બનાયા ઉસને મરહમ
લગાયા જખમપર ઉસકે ઉસીદમ
કહીં હલદી લગાઇ ઓર કહીં કુછ
લગાને ઓર લગા હરદમ કહીં કુછ
કભી સેકે બહનકુઆગ હીસે,
કભી માલીસ કરે તેલ ઓર ઘીસે
કભી ઘીસે કરતાથા વો પરહેજ
કભી ઘી દાલમેં કરતા આમેજ
ખિલાતાથા કભી વો મુંગકી દાલ.
કભી કલીયાકિસી દીન મછલીયાં દાલ
લગા ચંગાવોહોને દિનબદિનજબ
સિપાહીકી સિફ્ત કરને લગાતબ.
કે તુમકુ ખુબ હયે દુખકીદવાયાદ
અજીતુમ સબ હકીમો કેહો ઉસતાદ
મરજ મેરા કીયા હયે આપને દુર
નહુંમયેઆપકા કિસતરાહ મશકુર
મુઝે અબ કરચુકે હયે આપ ચંગા,
જો ફરમાવો નહાલું જાકે ગંગા
કહા ચંઘે હુએ તો તુમઅભીકબ,
નબિમારી ગઇ હયે આપકી સબ
અભી ખાઓદવા હોચાર દિનઓર
ન્હલાઉંગાતુમ્હે ગરગિજન ફિલફોર
દવા યે ઓરભી જોખાવોગેતુમ

તો બુઢસે જવાં હો જાવગે તુમ
વહે જિસચીજકીકી મૈનેતજવીજ
સો અબબાઝારસે આવે ગીવોચીજ
કહું મૈં જોકુછ અબ મંગવાએં આપ
ઓર ઉસકુ દુધસેકીર ખાવેં આપ
ખુદા ચાહે તુમ્હેં આજાયે વો ઝોર,
કે બસ ઇસ જોરકાહો હરતરફશોર
ગરજ તુમકુ કરૂગા ઇસકદર શાદ
કે રખોગે હમેશા મુજકુ તુમ યાદ
અગર લેકે દવામેં આઇ જાઉં
ન જાનુ જાકે આઉ યા ન આઉં
કોઇ મિલજાયગા વહાંમુઝકુ બીમાર
ન આને દેગા મુજકુવહાસે જીનહાર
યે સુન્તેહી ગિરા પઇરોંમે ફીરવો
ઓરઉસકેપાઉં પકડ઼ખઅપના સિરવો
કહા હા મુઝકુ એસી હી દવા દો
જોહો જાવું જવાફિર અજસરે નો
કરો અઇસીહી મુઝપર મેહરબાની
બુઢાપા જાવે ઓર આવે જવાની
દવા લેને તુમ બસ્તીમે જાઓ
અમીરા લાવેગા જો કુછ બતાઓ
નહી મેરીયેમરજી ખુદહે ઝીન હાર
કે જાઓ તુમ દવાકો સુએ બાજાર
કહા ફિરયે અમીરાકુ બુલાકર,
કે લાતુ એક દવા બસ્તીસે જા કર
ગયા લેને દવા જો કુછ બતાઈ
ઘડીએક બાદ ફિર બોલા સિપાહી
કે યાદઆયીયેમુઝકુએકદવાઓર
મંગાના ચાહીયે વોભી કીસી તોર

મુજારાળી વહાં મૌજુદ થા હી,
હુવા ઘરસે ઉધરકુ વોળી રાહી
અકેલા રહે ગયા બુઢા ઇધર જબ
સિપાહીને કમર બાંધી વહીં તબ
જરા જેવરસેઉસકે થા વો આગાહ
લેયાફિરજેવરોજરહમરાહ દિલખાહ
નહીં ફિર સામને બુઢેકે આકર
અદા એક બંદગીસે સિર ઝુકાકર
કહા ફિર આપ યે બત લાઇ યેગા
મેરાથા બેલ કયા વો છે ટકકો
યે સુનતેહી ઉધરઉસકે ગયે હોશ
ઉધર લે હાથમેં બન્દ્દઉસને પાપોશ
પડાપર ઝસ કદર સિરમેં લગાઇ
કે ગર્દતીમેંભી બુઢેકે ન આઇ
હુવા વો ગિરતે પિટતેજબકે બેહોશ
ચલા ઘરકુ સિપાહી હોકે ખામોશ
ઉધર ઘર અપને પોંહચાવો સીપાહી
ઉધર ઘર આયે યેહી દોનુભાઇ
પીદરકા અપને દેખા જબકેયે હાલ
તગેતબ પુછને વોઉસસે અહવાલ
કહા યું કિસ લિયે બેહોશહો તુમ
કહો કિસ વાસ્તે ખામોશહો તુમ
નજર આયા નહીં વો બેદભી ઘર
કેજો હર બાતમેં કેહતાથા હરહર
કહા બુઢેને કુછ એક હોશમેં આ
કે પુછો હો મેરા અહવાલ તુમકયા
જીસે થા તુમને સમઝાબેદ વલ્લાહ
સો નિકલા બેલવાલા શખસબદખાહ
ગએ હો તુમ જભી દોનો ઉધરકુ

લીયા બસ લુટ ઉસને યુંહી ઘરકુ
ફિર આકરસામને મેરેવો બદઝાત
લગા બસ મારને પાપોશ ઓરલાત
હુવા જબતક નહીં બેહોશ એ હમ
વો મારે હી ગયા પાપોશપે હમ
કહો જાઉં કહાંમે ઉસકા મારા
વો યહાં કરને નહી દેતા ગુઝારા
મુઝે ઉસને કિયા હયેબેતરાહ તંગ
નહિ કુછ ખુબ જીસતકા ઢંગ
વો કિસકિસ રૂપસેઆતાહે અફસોસ
વોકયાકયા રૂપ દિખલાતાહે અફસોસ
યે અછા બેલ લાયે આહતુમ
યહાં ચલિ જીસ બેલકે પીછેમેરી જાન
નહી વો છોડતા પિછા હમારા
કરેં હમ કિસતરહા અપના ગુજારા
ફિર હમે વો મેરે લેનેકો જાં અબ
ઘરઅપના છોડકર જાઉકહાં અબ
અગર વો યુંહી યહાં આતા રહેગ
તો એક દિનભી મેરા જાતા રહેગ
કહા બેટોને ગર આવેગા વો ફિ
હમ ઉસકાકાટ ડાલેગે વહી પેર
કીયા હમે જુલમ ઉસને હમપે બેતોર,
ન ભુલેગે કભી હમ ઉસકા યે જોર
વોયહાંજીસ રૂપસે આવેગા મઠ સાર
ઉસે જીતા ન હમ છોડેગે જીનહાર
ખબરદાર ઉસકે અબ હરદમ રહેંગે
બહોતસે હોશયાર અબ હમ રહેંગે
રહેંગે ફીકરમેં હમ ઉસકે દીનરાત
કીસી દીન આખીર સીલગજાયગા હાથ

બસ અબ ઘરસે નજાવેંગે કહીં હમ
રહેંગે કોઠી હીન બેન વહીં હમ
યહાં વો મકરસે આયા હુએદો બાર
કભી કયાફીરનઆવેગાવો મકકાર
ગરજ વોહર તરહાસે હોકેપુર જોશ
ફીર આખીરહોગએ લાચા- ખામોશ
સુનોઅબઉસસીપાહીકાંગેઅહવાલ
યેકયાકીયાકુછકીયાઘરજાકેગીલવાલ
લગા બાજારસે સબ કુછ મંગાને
લગા મેવા મીઠાઇ રોજ ખાને
કભી વો ખુમસા હલવા પકાવે
ખીલાવે ઓરકુ ઓર આપ ખાવે
કભી આમેજ કરકે શકર ઓર ઘી
મજેસે હાત મારે ભાત પર ભી
લગાતો ખરચ કરતે જબકેએ ખાક
દીલે હમસાહગાંજલજલહુવા ખાક
જોદેખાથાઉનહોનેઉસકાવોહ રગ
યકાયક દેખકર વો ગએ દંગ
કહીઉન ભાઇયોંને ઉસસ રે બાત
કહાસેઝર લગા ઇતના તેરે હાથ
તુકરતાહએ ઝરશો રાહમેં ખરચ
નહીં કરતા હુએકોઇ ઇતનાભીખરચ
નઝર આતાહએતુ ઝરદાર હમકો
બોહોતજરદાર ઓર હુશયારહમકો
તુહુંઆસુદાઓરહેફારી ગુલબાલ
ઉધરભીહોજરા મુતવજજે ઇસહાલ
બહુત તકલીફમેંહુએઆજકલહમ
નહીંઇશાગમશો ફારીગ એક પલહમ
કહા થા બેશતર એ તુને આકર

કે લાયા બૈલથા મયેં એક કમીકર
કીસીકે હાથ ઉસકુ બેચ આયા
ફીર ઉસકા મોલ ભી મૈંને ન પાયા
યેકહોઅબતકકયાલાયા હુએ વહાંસે
કે આયા હયે સફર કરકે જહાંસે
કહા સચ તો કહીંથી મૈંનેં યેબાત
કે કીમત બેલકી આઇ નહીં હાત
ગયા પીરમેં જો ઉસકે પાસ દો બાર
દીયા કુછ ખરચ મુઝકો ચારો ના ચાર
બીલાશકહયે બહુત વો મરદ અશરાફ
ઔર ઉસકાહેનીહાયત મુઝસે દીલ સાફ
ચલા જાતા હું ઉસકે પાસ જબ હી
વો દેતા હયે મુઝે કુછ ખરચ તબહી
વ લેકીન ઉસકે બેટે હયેં જો દો ઓર
સો ઉનકા હયે નિહાયત તૌર બે તૌર
મયેં જબ જાતા હું લેને મેઉકે દામ
તો તરસાને લગે હયેં વો બદ અંજામ
પિદર હયે ઉનકા હી કુછ મરદ માકુલ
કુછ ઉસકા ખરચ દેનેકા હયે માલુમ
કરૂં મયેં કિસ તરાહસે ઉનકી તારીફ
કે હો સકતી નહીં હયે ઉનકી તૌસીફ
ન જાના થા સો તુમને અબ તો જાના
બદૌલત ઉસકે મૈં ખાતા હું ખાના
ભલા તુમ ભી ચલો અબ મેરે સાથ
યકીં યે ખરચ કુછ લગ જાયગા હાથ
કિયા કુછ ભેદસે ઉસને ન આગાહ
ચલાં વહાં ભાઇઓંકો લેકે હમ રાહ
રહા નઝદીક ઘર જબ ઉન ઠગોંકા
જવાને ઘર દુરસે ઉનકો દિખાયા

કહાં યહાંસે કદમ જલદી ઉઠાકર
એ દો આવાજ દરવાજેપે જાકર
કે કોઇ આદમી ભી ઘરહુએ ઇસદમ
કે આવે હુએ ઇસ કામકો હમ
તુમહારા નામ પુછેંગે વો વાહી
તો કેહના બેલ વાલા હુ સીપાહી
અગર ખુદા વહાં હોગા ફકત ઘર
બહોતસા મેહરબાં હોગા વો તુમ પર
તવાજા આપહી યહાંતક કરેગા
કે પૈરોંપર તુમહારા સીર ધરેગા
અગર ઉસકે પિસર ઘર હોંગે મૌજુદ
લડનેકો મુસ્તઆદ હોંગે વો મરદુદ
લગે કહને કે કયા હુએ નામ તેરા
કહા નામ બૈલવાલા નામ મેરા
યે સુનતે હી વો બાહેર ઘરસે આએ
ઉન્હોંને ભી કદમ વહાંસે ઉઠાએ
લગે યે ભાગને બસ વહાંસે જુંહી
લીયા પકડ દોનોને યુંહી
લીયા દોને ફિર આપસમેં લડાઇ
લગે કરને બોહોત મારાં કુડાઇ
જવાંને દુરસે યે દેખ અહવાલ
વહાં કે દુરસે રસ્તેસે ફિલહાલ
ઠગોં કે સર પોંહચ ઓર લેકે પાપોશ
વહીં બુઢકે ખોએ મારકર હોશ
ફિરઅપના બૈલખોલા ઔરસુએ ખાના
દીલે રાના હુવા વહાંસે રવાના
ઘડી એક આયે દોનુ બદજાત
બોહોતસા પુછતે ઓર કાડતે ગાત
જો દેખાબાપહુયેઅજબસકે બેહોશ

તો બેટોંને કહા તુમકીઉંહો ખામોશ
ગયેથ છોડકર હમ તુમકો અચ્છા
કહો ઇતનેમેં તુમકુ હો ગયા કયા
કહા મએકિ ઉનકુ ઇસ તરહા બેહોશ
કે ફિર અબ સિરપે આઈ મૈને પાપોષ
ગએ હો તુમ યહાંસે આઉ જુંહી
સિપાહી બેલવાલા આકે વુંહી
મુઝે ઇસ જુતીઓંસે ખુબસા માર
ફિર વો અપને બેલ પર ચઢકર વોતરરાર
ગયા ફિલફોર યહાંસે ભાગ ઘરકો
ન દેખા ફિર નજર ભરકર ઇધર કો
ન જાને કિઉગએથે યહાંસે કિસજા
ચેકી તકજીબ મેરી ઉન્ને બેજા
કહા વોમુદદઈ યહાંકિઉં કર આયા
એકી તો મારકર અપને ભગાયા
ભલા તુમને ન કિઉં હમકું પુકારા
હમ ઉસકા ઘરહી ઘરસે કામ કરતે
તુમહારા ઓર અપના નામ કરતે
કહા બુઢેને તુમસે કુછ ન હોતા
જો હોતા જુવતોમેં કાહીકો રોતા
મગર અછા હુવા વો લાયા બેલકો
કે ઇસ કમબખતકો મનહુસયા બેલ
ગયા વો બૈલ લેકીન બચ ગયી જાં
કે વો મકરાર આવેગા ન ફીર યહાં
હમારા લુટ ગયા ઘરજબસે સારા
છુટા મકકારસે પીછા હમારા
ગરજ યું કરકે બાતેં બાહિલે રેસ
ફિર આખી રહો ચુપવો બદઅંદેશ

ઠગોંકા કૈહ ચુકા મંઇ માજરા સબ
સિપાહીકા સુનો અહવાલ તુમ અબ
કે જબ લેકર ગયા વો બૈલ ઘરપર
તો બોલે ઇસસે વો દોનોં બિરાદર
કે વહાંસે ટલ ગયા થા કીધર આહ
વો દોનું હમકુ આચીમટે થે બસ થાહ
ઉન્હોંને હમકુ મારા ઇસ તરાહસે
ચેહી ઇજત હમારી ઇસ તરાહસે
છુડાકર અપના પીછા ઉસને જુંતુ
ઘર અપને ભાગકર આએહએદોનુ
કહા મએં કહદીઆ થા અવર નહી
કે બેટે ઉસકે હએલાદજાતુ વાહી
ન દેખા હોગા હરગિજકુચ પૈસા પેશ
લિપટ તુમકો ગયે હોગે વો બદ કેસ
ઉન્હોંકે ઘર ગયા થા મએંભી વહાહ
મગર મુઝકો દીયા કુછ ભી ન ખરચ આહ
જો હાથ આતે ન દેખા બૈલકા મોલ
તોલાયા ઉસકે ઘરસે બૈલકો ખોલ
મીલેગા ગરકોઇ ગાહક મુઝે ઔર
તો મૈં ઇસ બૈલ બેચુગા ફિલફૌર
જહાસે બૈલકે મએં દામ લુંગા
વહાસે કુછ તુમે ભી ખરચ દુંગા
બસ અબ ખુશ દીલ જબાંકુ બંદ કર તુ
બહુતસા કહે ચુકા હે દર ગુજર તુ
તમામ અબ હો ચુકી યે સબ કહાની
કરી હએ તુને બસ ગોહર પીશાની

તમામ સુદ

ઊર્દુ ઝબાન ઓર ગુજરાતી હરફકી મઝહબી કિતાબેં.

૧ હદ્દ યતુલ મુસ્લેમીન—જો ભાઇ ઉર્દુ, અરબી, નહીં જાનતે ઓર અપને મઝહબકી પાચ બિનાસે નાવાકિફહેં, ઉન્કે લીયે ગુજરાતી મેં યે કિતાબ બહોત ઉમ્દા હે. ઇસમેં પાચું કલમે, ગુસ્લ ગુસુલ તયમ્મુમ બનાનેકી તરકીબ ઓર ઉસકે સબ મસાએલ, પાચ વકત કી નમાઝુંકી નીયતેં ઓર ઉસકે અદા કરનેકી તરકીબ ઓર ઉસકે તમામ મસાએલ ઓર પાવ સિપારેકી સુરતેં, અત્તહિયાત દોઆએ કુનુત ઓર જો નમાઝકે બાદ દોઆએં પઢી જાતી હેં વો સબ દરજ હે અલાવા ઇસકે જુમાકી નમાઝ દોનુ ઇદકી નમાઝ, જનાઝેકી નમાઝ, નમાઝે તરાવીહ, મુસાફિર બીમાર ઓર મુકીમકી નમાઝકા ફર્ક, મર્દ ઓર ઓરતુકી નમાઝકા ફર્ક યેહ તમામ હાલ પુરી તફસીલકે સાથ લીખા હે ઇસકે બાદ રમઝાન શરીફકે તીસું રોઝે, ઝકાત, સદકએ ફિતર, ઓર હજ કા બયાન ઇત્ની તફસીલસે લીખા હે કે એક બચ્ચે કે ઝહેનમેં ભી આજાય. ઉસકે બાદ મુરદેકો નેહલાનેકા તરીકા ઓર ઉસકે કફન દફનકે હાલાત ભી પુરી તફ-સીલસે બયાન કીયેહે. આખીરમેં પંજસુરા; દોઆએ ગંજુલઅર્શ, દુરૂદ શરીફ અકબર. અહદનામા, દોઆએ સુર્યાની કસીદે ગવસીયા વગયરા, યે સબ વઝીફે ભી શામીલ કીયે હે. ગરઝ કે યે કિતાબ ઇસલામકી પાચુ બીનાસે વાકેફ હોને કે લીએ બહોતહી બેહતર હે કીમત આઠ આને.

સુરે કહેફ—યે ભી કુરાનશરીફકી એક સુરત હે જુમાકે રોઝ ઇસકો પઢનેકા બહોત સવાબ હે. હુઝુર સરવરે આલમ (સલ૦) ને ફરમાયા હે કે મેરી ઉમ્મતસે જો શખ્સ જુમાકે રોઝ યે સુરત પઢેગા ઉસકે આઇન્દા જુમે તક ગુનાહ નહી લીખે જાયગેં બલકે તીન રોઝ ઓર ઝયાદા. ઓર ૭૦ હઝાર ફરીશ્તે ઉસકે લીયે મગફેરત તલબ કરીંગે ઓર ઉસકો તમામ બીમારીયુસે સેહત ઓર આફીયત દી જાયગી ઓર વો શખ્સ ફિત્નએ દજ્જાલ ઓર કયામતકી હેબતસે અમનમેં રહેગા ઓર બહોતસે ફઝાયલ ઇસ સુરે મુબારક કે હે યહા મુખતસર લીખે હેં મુસલમાન ભાઇયુકો ચાહીએ કે યે કિતાબ ચોકબંદ ખરીદ કર વક્ફ તકસીમ કરેં તાકે દુસરે ભાઇભી સવાબમેં શામીલ હો ઓર આપકો ભી કયામત તકકા સવાબ મીલે ઇસી લીયે હમને ઇસકા હદીયા કમ રખા હે સીર્ફ ચાર આના

તરજુમા આદમ ફિલ હદીસ—યે હદીસ શરીફકી કિતાબ હૈ, ઇસમેં ખોફે ખુદા ઔર અઝાબો સવાબ કા ઝીકર હૈ. જહાં અઝાબકા બયાન આતા હૈ તો વો પઢતે હી આંખુસે આંસુ ટપકને લગતે હૈં. આદમી કયસાહી સંગ દીલ કયું નહો ઇસ કિતાબસે ઝુરૂર ઉસકો ઇબરત હોતી હૈ ઔર મઅબુદે બરહક કી તરફસે ઉસકો નેક કામુંકી રગબત ઔર હિદાયત હોતી હૈ. યે કિતાબ બારા બાબમે ખતમ હુઇ હૈ. બાબ ૧ લા વુઝુ ઔર નમાઝકી ફઝીલત ઔર નમાઝમેં સુસ્તી કરને ઔર ન પઢનેકે અઝાબ કે બયાનમેં ૨ મા બાપકી ના ફરમાની ઔર ઉનકો રંજ દેને કે અઝાબમેં ૩. ઝીના હરામ કે બયાનમેં ૪ મરદ મરદુકે સાથ ઔર ઔરતાં ઔરતુ કે સાથ મશગુલ હોનેકે અઝાબમેં. યે દોનુ કામ ઝીના હરામસેભી બહોત બદતર હૈં ૫ મરદકા હક ઔરત પર કયા હૈ ઉસકે બયાનમેં ૬ ઔરતકા હક મરદ પર કયા હૈ ઉસકે બયાન મેં ૭ આપકો આપ માર લેને ઔર દુસરૂંકો નાહક કતલ કરને ઔર પેટ ગીરાને કે અઝાબ કે બયાનમેં ૮ ઝકાત ન દેનેકે અઝાબકે બયાનમેં ઔર સખાવતકી ફઝીલતમે. ૯ બયાજ લેને ઔર દેનેકે અઝાબકે બયાનમે બયાજ બહોત કિસમકા હૈ યે બાબ દેખનેસે માલુમ હોગા ૧૦ શરાબ પીને કે અઝાબ કેબયાનમેં ૧૧ રોને ચિલ્લાનેકે અઝાબમેં ઔર મુસીબત પર સબર કરનેકે સવાબમેં ૧૨ ગુનાહે કબીરાકે બયાનમે ઔર બહોતસી નસીહત કી બાતેં લાખી હૈં ઇસ કિતાબકો ઝુરૂર મંગવાકર અપની આકેબત સુધારીએ કીમત એક રૂપીઆ ચાર આને.

કસસુલ અંબિયા—ઇસ કિતાબમેં એકસો સે ઝિયાદા પેગમ્બરૂંકે મુબારક હાલાત હૈં, અગર આપ અપની ઝીન્દગીકો ખુશ ગવાર બનાના ચાહતેં હૈં ઔર ઉકબાકોભી આરાસ્તા કરના ચાહતે હૈં તો ઝુરૂર ઇસ કિતાબકો મંગાકર મુલાહીઝા ફરમાઇએ. કુરાન શરીફમેં અલ્લાહ પાક જલ્લ જલાલોહુને જીતને પેગમ્બરૂં કે કિસ્સે બયાન ફરમાય હૈં ઔર ઉન્હૂંકી શાનમેં જીત્ની સુરતેં ઉતારી હૈં ઉન સબ સુરતુંકી યે તફસીર હૈ, કુરાનેશરીફમેં અલ્લાહપાક જલ્લશાનોહુને ઇન કિસ્સુંકો "અહસનુલ કસસ" ફરમાયાહૈ યાને પેગમ્બરૂં કે કિસ્સે સબ કિસ્સુંસે બેહતર હૈં. જબ જનાબે બારીકા યે ઇરશાદ

હે તો હમકો ચાહીએ કે હમ દુસરે ઝટલી કિસ્સે ન પઢેં ઓર યે પેગમ્બરૂકે કિસ્સે પઢેં તાકે હમકો બહોત કુછ સબક હાસીલ હો ઓર હમારે ઇમાનકી મઝબુતી હો જીસ્સે દીન દુન્યાકી ઇસ્લાહ હોજાય. યે કિતાબ તીન કિસમકે કાગઝ પર છપી હે કીમત રદ્દ કાગઝ એક રૂપીઆ આઠ આને ગ્લેઝ કાગઝ દો રૂપીએ ઓર એન્ટીક કાગઝ ઓર ઇંગ્લીશ સોનેરી બાઇન્ડીંગ કીમત દો રૂપીએ આઠ આને.

હાફિઝુલ ઇસ્લામ—યે મોલુદ શરીફકી કિતાબ હે મોલુદ શરીફકા પઢના ઓર સુન્ના બહોત સવાબ ઓર દોનુ જહાનકી નેક બખ્તીકા સબબ હે. ઇસમેં દોજહાકે સરદાર આકાએ નામદાર મફખરે મવજુદાત હઝરત જનાબ મોહમ્મદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહો અલય હે વ સલ્લમકા ઝિકરે ખયર હે. આપકી પેદાઇશ, વફાત, મોઅજેઝાત. ઓર કયામત કે હિસાબ કિતાબ વ શફાઅતકા બયાન બહોત આસાન ઝબાનમે લીખા હે ઝુરૂર મગવાકર શરફ હાસીલ કીજીએ કીમત આઠ આને

રદ્દે હિન્દુ- ઇસકે નામસેહી ઝાહિર હે કે ઇસ કિતાબમેં હિંદુઓકા રદ હોના ચાહીએ, ઉર્દુમે યે કિતાબ તમામ હિન્દુસ્તાનમે હઝારૂકી તઅદાદમેં કઇ બાર છપ ચુકી હે ઓર મુસલમાનોકો હિન્દુઓંકે મનાઝિરે ઓર મુબાહિસેમેં બહોત મદદગાર હોતી હે ઇસ લીયે હમને ઇસકો ગુજરાતી હરફમેં છાપી હે તાકે ઉર્દુ નહીં જાન્નેવાલે ભાઇ ભી ઇસ કિતાબકે ઝરીએ અપને સચ્ચે મઝહબકે મુકાબલેમેં હિન્દુઓકે લામઝહબકા રદ કરે મુસન્નીફ સાહેબને હિન્દુઓંકી પોથીયુ ઓર શાસ્તરૂંસે ઉનકે મઝહબકા રદ કીયાહે ઓર સાબીત કર દીયા હે કે ઇસ્લામ સચ્ચા ઓર સબસે બેહતર મઝહબ હે ઓર આખિરમેં એક નઝમ તો ઇન્ની ઉમ્દા લીખી હે કે જીત્ની ભી તારીફ કી જાય કમહે કીમત આઠ આને.

લેડી ડાકટર હલીમા ખાનમ—આર્યુંકે રદમે યે કિતાબ ઇત્ની ઉમ્દાહે કે જીસ કદરભી તારીફ લીખી જાય કમ હે. હલીમા ખાનમ નામકી એક અવરત કે જો એક ડાકટરની થી ઉસપર આર્યુંને અપને મકરો ફરેબકા જાલ ડાલા ઓર ઉસકો મુરતદ બનાને કે લીયે તરેહ તરેહકી કોશીશેં કીં, મગર ડાકટરની ભી બહોત કાબીલ ઓર આર્યું કે તમામ પોલસે વાકીફથી ઓર આર્યુકે રદમેં જીત્ની કિતાબેં હેં વો સબ ઉસને પઢી હુઇથીં, જબ આર્યે સમાજીયુંને હલીમા ખાનમકો બહોત પરેશાન કીયા તો ઉસને કહા કે મઝહબ બદલનેસે પેહલે મેં આપસે ચંદ સવાલ કરૂં અગર મેરે

સવાલોંકા આપને મજબુતી જવાબ દીયા તો ફિર કૈસા જલસા, મગર સચ્ચેકે મુકાબલેમેં જુઠા કબ ઠેર સકતા હે ઔર સિવા ભાગને નાઠી કે ઓર ક્યા જવાબ દે સકતા હે. ઇધર હલીમા ખાનમને સવાલ શુરૂ કીયે ઓર ઉધર આર્યુને ભાગના શુરૂ કીયા ઓર ફિર કભી હલીમા ખાનમકા નહીં છેડા યે કિતાબ ઉર્દુમેં હજારૂકી તઅદાદમેં બિકતી હે ઔર ઇસકો પઢકર મુસલમાન અચ્છી તરેહસે અપના બચાવ કર સકતે હેં ઔર આપને મુકાબલેમે એક આર્યાકો ઠેરને નહીં દેતે. મગર ઉર્દુ નહી જાનને વાલે મુસલમાન ભાઇ આર્યુકે ફરેબમેં આ જાતે હેં ઔર બાદમેં તરેહ તરેહકી તકલીફ ઉઠાતે હે ઇસ લીયે હમને યે કિતાબ ઉર્દુ પરસે ગુજરાતી હરફમેં છાપી હે તાકે ગુજરાતી પઢને વાલે ભી ઇસમેં ફાયદા ઉઠા સકેં ઓર એક આર્યાકોભી અપને પાસ ફરકને ન દે આર્યાસમાજકે રદમેં જીતની ઉર્દુ કિતાબે હે ઉન સબ કીતાબુકા મગઝ ઇસ કિતાબમેં હે સીર્ફ યે એક કિતાબ પઢનેસેહી આર્યોકે તમામ રદમે ઇતમીનાન વાકીફ હોજાતા હે કિતાબ ક્યા હે આર્યુકા ભગાનેકા એક મશીન હે કીમત એક રૂપીઆ

યાસીન શરીફ—યે કુરાન શરીફકી મશહુર સુરત હે ઇસકે એક હરફ પઢનેકા સવાબ મીલતા હે જયસા ઉન્નીસ પારે કુરાન શરીફ ખતમ કરનેકા સવાબ હે ઇસ લીયે હર મુસલમાનકો ખાસ કરકે જુમેહકી નમાઝકે બાદ ઇસ સુરત મુબારકકો પઢના બહોત અચ્છા હે કીમત દો આને

તરીકે ફાતેહા—હમારે બહોતસે ભાઇ અયસે હે કે ઉનકો ફાતેહા ભી પઢતે નહીં આતા અગર જરૂરત હોતી હે તો કોઇ હલવા ખાઉ મુલ્લાકો બુલા લીયા જાતા હે ઉનને કુછ પઢા કુછ ન પઢા ઓર મુહ પર હાથ ફેર લીયા ઓર આસતીનેં ચઢાકર હાથ મારના શુરૂ કીયા અયસે ભાઇયુકી જરૂરતકે લીયે હમને યે ફાતેહા ગુજરાતીમેં છાપા હે ઇસમેં કુરાન શરીફકી વો મખસુસ સુરતેં ઓર આયતેં હેં જો ખાસ ફાતેહામેં પઢી જાતી હેં ઓર બખશનેકા તરીકાભી લીખ દીયા હે અયસી કીતાબ આપ મુસલમાન ભાઇયુંકો સાહેબે હેસીયત મુફત તકસીમ કરે બડે અજરકા કામ હે કીમત દો આને.

મીલનેકા પતા.

મીયાં બદરૂદ્દીન હુસેનુદ્દીન નિઝામી બુકસેલર.

૧૭૪૦, પાચપટી—અમદાવાદ.